

1980 FEB 1 1

HÉTFŐI HÍREK

Utcanevek „titkaiból”

244

Petőfi az első — öt követi Kossuth

Őrmestertől tábornokig — Nyugat kimaradt

Sas és nyúl — Számozottak

Századeleji tanulmányból vett idézet, a múlt századi utcanévadásról: „Az újonnan nyitott utcákat egy ideig névtelenül hagyták tudni-

illik hivatalosan, mert a lakosság a régi szokástól még el nem térvén, ily hivatalosan el nem nevezett utcáknak nevet adott s használta mindaddig, míg az utcának hatósági elkeresztelése, illetve az utcai névtáblának kifüggesztése meg nem történt.”

A legújabb (1976-ban született) fővárosi tanácsi rendelet már leszögezi, hogy a beruházási programmal egy időben az utcanévekről is dönteni kell. Évente 30—40 név kerül így az utcára, s ennek körülbelül fele az, mely újonnan épült házak — többnyire lakótelepek — falát ékesíti. A fennmaradó rész — az utcaelnevezési irányelvek szellemében — a párhuzamosságok megszüntetését hivatott megvalósítani. Tennivaló bőven akad, hisz csak a személyekről elnevezett 1759 utca mindössze 846 név között oszlik meg. Vagyis — átlagosan — egy név két utcatáblán is szerepel.

A személynevek közül a történelmi alakoké a legtöbb utcanév: 329 személyről Budapesten 954 utcát neveztek el. Az első Petőfi (22), öt követi Kossuth (19) és Rákóczi (17). A reformkori nevek aránya a legnagyobb (230). Ehhez képest szinte elenyésző: a honfoglaláskoriaké, s az Árpád-nazi királyoké (117). Az ellenállási mozgalom, a munkásmozgalmi hősök nevei is csak megközelítik (218) számukat. Mindennek okát — Hajdú Mihály néhány éve megjelent tanulmánya szerint — abban találhatjuk, hogy a főváros kiépülése a kiegyezés után történt, amikor igen divatos volt adózni a reformkor, a szabadságharc emlékének. (Egyébként vizsgálatul meg tudhatjuk, hogy Londonban például Cromwellről — harmincegy utcát neveztek el, 156 utcát pedig egyszerűen Churchnek — templomnak — hívnak). A művészek 468 utcával részesülnek, s köztük is a költők viszik el a koszorút. Vörösmarty, József Attila és Jókai tizenhat. Arany tizennégy utcatáblán szerepel. A nem magyarok közül 63-an kaptak helyet a főváros utcatábláin.

Érdeklődés dolgában csöppet sem alávalóbb, hogy 145 hadviseléssel kapcsolatos ut-

canevünk van, s szinte minden rendfokozat megtalálható, az őrmestertől a hadnagyon és ezredesen át egészen a tábornokig. Három hónapnev is a falra került (március, május, június); ám annak okát kutatni, hogy miért pont e három, legalább olyan meddő vállalkozás, mint megtudni, miért éppen a Nyugat maradt ki az égtájak közül, s hogy az állatnevek közül miért a sasról neveztek el a legtöbb utcát. Igaz, némi józanságra utal, hogy a nyúl is kapott három szavazatot.

Van két utcánk, melynek Névtelen a neve, s több tucatot jelölnek még arab és római számmal. Ez utóbbiaknak — a rendelet szerint — hamarosan lejár az idejük. A Fővárosi Tanács Igazgatósági Főosztálya tervezti évente két alkalommal a VB ülésére az új neveket. A Katona Géza vezette főosztály a helyi tanácsok és több tudományos intézet bevonásával készíti elő a nem egyszer heves vitákat kavarázó döntéseket.

Rejtő Gábor